

סז:

עין משפט
נר מצוה

בה א מיי פט"ו מה' מאכלות אסורות הלכה כח סמג לאין קמא טוש"ע י"ד סימן קג סעיף 6:

סו ב מיי שס פי"ז ה' [א] ז סמג שס טוש"ע שס סעיף ה [וס'] קדב סעיף ז]:

שמבשל הזרוע ברוטב ומקלֶת ^(א) הירך עמו ושאר האיל חוץ לרוטב והשתא אין הזרוע מתבטל בם' שאין כל כך מן איל עמו ברוטב והשתא איכא טעמא ואפ"ה שרי וההיא דהכא טעמו ולא ממשו מיירי בזמן זמניו דבטל ברובא מדאורייתא כדאמרינן פרק התערובות (נחמ"ס דף עט.) אמור רבנן ברובא כגון מין בזמניו פי' דמן התורה הוי ברובא אבל מדרבנן הוי בם' כדאמר רב פרק גיד הנשה (חולין דף קא) דהוי בם' ולכך אין לוקין עליו וה"ה דאפילו אם היה טעמו וממשו של איסור בעין דאין לוקין עליו אא"כ מכירו ונקט טעמו ולא ממשו לאשמועינן דאפילו הכי איסורא איכא ועי"ל דנקט הכי משום (ב) דהיינו מילתא דפסיקא היא דאין נריך לפרש אם אינו מכירו דאי הוה נקיט דהאי גוונא טעמו וממשו הוה משמע צפי' אפילו אם היה טעם האיסור וממשו בעין ועל כן נקט טעמו ולא ממשו דמילתא דפסיקא היא וטעמו וממשו דלוקין עליו מיירי כמו כן שמכיר ממשו של איסור אבל זמין בשאינו מינו הוי טעם גרידא דאורייתא ולוקין עליו ועוד א"ר אליהו דשפיר מימוקמא הכא זמין בשאינו מינו והכי פירושו טעמו ולא ממשו כגון שאין כוית איסור בתוך כדי אכילת פרס אין לוקין עליו וטעמו וממשו דלוקין עליו

מיירי דאיכא כוית דאיסור כבדי אכילת פרס מן ההיתר ואז לוקין עליו ועוד אמר הר"ר יוסף דמיירי שפיר כבדי אכילת פרס ומ"מ לא לקי בטעמו ולא ממשו אע"ג דטעם כעיקר דאורייתא דמהיכא ידעינן דטעם כעיקר דאורייתא מגיעולי עובדי כוכבים דקאמר קרא תעבירו באש דמשמע הא אם לא תעבירו אסור ואין זה כי אם עשה בעלמא אבל לאו ליכא ולכך אין לוקין עליו וקשה לר"ת דנכ"מ נימא כיון דאהדריה קרא אהדריה לדוכתיה ^(ג) דלאו דנבילה ודחלז ודשאר איסורי דהכי אמרינן בצבורות (דף טו: ושם) גבי פסולי המוקדשין דכתביז תוצא ודכלת בשר ודרשין תוצא ולא גיזה ודכלת ולא לכנצין בשר ולא חלב וא"כ אגיזה ליכא רק לאו האב מכלל עשה כמו דגיעולי עובדי כוכבים ואפ"ה תניא בצבורות (סג) הגזוז והעובד בפסולי המוקדשים סופא את הארבעים אלא ע"כ היינו טעמא דלוקין משום דבקדשים תמיימם כתיב לא תעבוד ולא תגזו וכי הוממו ונפדו שרו דלא הם חולין גמורין וקאמר קרא תוצא ודרשין ולא גיזה וא"כ אהדר האיסור גיזה ללאו דלא תגזו ומשום הכי לקי ומשו"ה נמי בגיעולי עובדי כוכבים דאמר קרא תעבירו באש פירוש הכלים הבזועים מן הנבילה וחלב ושאר איסורין ואם לא תעבירו באש אסור תימא נמי דאהדרינהו לאיסורייהו קמא ללאו דנבילה וחלב ושאר איסורין ואשמעינן דפליטת איסור מכלי הוה אסור ולעולם בלאו עוד יש מיישצים זה ופירשתי פרק גיד הנשה אבל לא יכולמי להאריך כי נראה צעני שהוא גדול ביותר ולכן הורכמי לזכר אכן יסייעני מלכא דעלמא לכתוב קדירה בת יומא ויהיה לנו כחומה: **אָלַף** דרשב"ז **אמור קאמר וליה לא ב"ם** ^(א) וא"ת דרב דימי נמי נימא הכי דלא שנו קאמר דקאי אמתניתין ואימא דליה לא ס"ל וי"ל כיון דאשכחנא ר' יוחנן דאמר לא שנו אמתניתין כמו כן וחיזין לר' יוחנן דאמר בפירוש נותן טעם לפגם מותר ה"נ לרב דימי דאמר לא שנו ס"ל דנותן טעם לפגם מותר: **בבב"ב** **דאיכא מ"ד נותן טעם לפגם אסור**. ^(א)וא"ת מאי מיבעיא ליה הא רבי לעיל פרק אין מעמידין (דף נה:) תנא בזהרי משנה גלימה דנותן טעם לפגם דאסור גבי שמן של עובדי כוכבים אסור ומפרש טעמא בגמרא משום שזליפתן של כלים אוסרתן אע"ג דסתם כלים אינם בני יומן ולקמן בסוף פירקין (דף עה:) גבי וכולן נשתמשו ^(ב) בהן עד שלא יטביל דמוקי חד בזרייתא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור וי"ל שרואה למצוא תנא שאמר כן בזהדי ועוד וי"ל דה"ק מי איכא מ"ד נותן טעם לפגם אסור כי האי גוונא שאפילו היה האיסור בעין היה לפגם ולא דמי לשמן דלעיל דשמן אם היה איסור בעין היה לשבח כדפרישית לעיל: **וְאִידֶךָ** קדירה בת יומא נמי **אי אפשר דלא פגמה פורתא**. ולהכי יליף מיייה ר"מ לאסור פגם בעלמא משמע אבל לר"ש דשרי ס"ל דבת יומא לא פגמה כלל והא בזהא תליא מ"ד נותן טעם לפגם אסור סבך דקדירה בת יומא פגמה פורתא ומאן דשרי פגם סבך דלא פגמה כלל ותימה בפרק אלו עובדין (פסחים דף מד:) פליגי ר"ע ורבנן דר"ע יליף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים ורבנן ילפי ממשרת אבל לא מגיעולי עובדי כוכבים משום דגיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא דהא כל נותן טעם לפגם מותר והכא גבי גיעולי עובדי כוכבים אסרה רחמנא ורבי עקיבא סבך לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא אסך כן נילף מינה בעלמא דפגם אסור כדאמר הכא לרבי מאיר והכי קאמר התם ורבנן דחידוש הוא דכל נותן טעם לפגם בעלמא מותר ויש לומר דאין הכי נמי דרבנן דהתם סברי דכל נותן טעם לפגם אסור היכא שאם האיסור בעין היה לשבח דילפי לה מגיעולי עובדי כוכבים דפגם פורתא כדאמר התם והא דקאמר התם נותן טעם לפגם בעלמא מותר היינו פגם גמור שגם אם ^(ג) האיסור בעין הוא פגם דההוא פגם ליכא למילף לאסור מגיעולי עובדי כוכבים דפגמה פורתא דגיעולי עובדי כוכבים אם היה האיסור בעין היה לשבח והא דקאמר גיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא אע"ג דלא דמי האי פגם לפגם בעלמא דמותר כדפרישית מ"מ אי לאו דגלי קרא דגיעולי עובדי כוכבים אסור היה מותר מן הדין דמה לי אותו פגם מה לי פגם אחר ואפ"ה אסריה רחמנא וכיון דאסריה רחמנא ילפינן מיהא ^(ה) דכיונא זו דהיינו פגם שאם היה האיסור בעין היה לשבח וקסברי רבנן דפסחים כמתני' דאין מעמידין ושלשה מחלוקת בדבר דר"מ דשמעתין סבך כל נותן טעם לפגם אסור אפילו כשהוא פגום גס כשהאיסור בעין דיליף לה לגמרי מגיעולי עובדי כוכבים ומנבלה לא יליף אכן דהתיר משום דמוקי לה למעוטי סרוחה דמעיקרא כדקאמר ^(ו) ור"ש מתיר כל פגם אפי' כשהוא שזח כשהאיסור בעין כיון דהשתא לפגם הוא שרי דיליף לגמרי מנבילה ומגיעולי עובדי כוכבים לא יליף כלל דקסבר קדירה בת יומא שאסרה תורה לא פגמה פורתא ורבנן דפסחים דפליגי ארבי עקיבא סברי דדבר שהוא פגם כשהאיסור בעין שרי דילפינן לה מנבילה אבל פגם דהשתא שאין האיסור בעין עכשיו אמנם היה לשבח כשהאיסור בעין אסור דיליף לה מגיעולי עובדי כוכבים מקדירה בת יומא דפגמה פורתא וכן סוברת מתני' דאין מעמידין כרבנן כדפרישית ועי"ל דרבנן דרבי עקיבא דפסחים פרק אלו עובדין היינו ר"ש דשמעתין דשרי כל פגם כדפרישית והא דקאמר התם דקדירה בת יומא פגמה פורתא ולר"ש ז"ל על כרחק דלא פגמה כלל דאי פגמה א"כ ליחסר פגם כדמוכח דשמעתין וכדפרישית וי"ל דודאי גם ר"ש מודי דפגמה פורתא ומ"מ לא יליף מיייה לאסור פגם בעלמא כגון שאינה בת יומא דאיכא פגם רבה דפגם רבה מפגם פורתא דבת יומא לא ילפינן הכי סבירא ליה לר"ש ור"מ סבך דילפינן פגם רבה מפגם פורתא ואי כדפירש מעיקרא דפליגי בבת יומא אי פגמה אי לא זה אינו סברא דאם כן נחזי אכן ועוד יש להציא ראייה לזה דמודה רבי שמעון דקדירה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא כדפרישית דאי לא פגמה כלל לר"ש גיעולי ^(ז) דכתב רחמנא ל"ל פשיטא כיון דהוי לשבח דמיתסר דטעם הוי

השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

טעמו ולא ממשו. כגון חלב שנפל לקדרה או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין: **ואם ריבה טעם לפגם**. הא ריבה קולא משמע שאע"פ שנפגם מחמת דבר אחר אם הועיל איסור זה לרבות את הפגם מותר: **כלישנא בפרא דר"ש בן לקיש**. דאין אומר חסירה מלח יתירה מלח: **מדברי כונון נלמד**. רב יהודה ורבה בר בר חנה ורב דימי וריש לקיש ורבי אבהו: **מכלל דאיכא למאן דאמר כו'**. בתמיה. מדאליטריך רב כהנא למימר מדברי כונון נלמד מכלל דאיכא למאן דפליג: **יליף מגיעולי עובדי כוכבים**. דרחמנא אסרינהו בכלי מדין דכתיביז כל דבר אשר יבא באש וגו' דמשמע הואיל ונשתמש עובד כוכבים בכלי חמין נריך להרחיח כדי שיפלטו גיעול שזעל: **לאו נותן טעם לפגם הוא**. בתמיה. דהא פשיטא לן כל תבשיל שלן לילה אחד נפגם טעמו ועובר נורתו: **במ יומא**. שבישל בזה עובד כוכבים היום דלא נפגם: **ואידך**. אי אפשר דלא פגמה פורתא תבשיל הבא אחריו ואפ"ה אסר רחמנא: **שאינה**

חייא בלא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא לפגם הוא ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא ^(א)**ור"ש מאי טעמא** ^(ג)**דרתניא** ^(ב)**לא תאכלו כל נבלה** לגר אשר בשערך כל הראויה לגר קרויה נבילה **שאין**

מיירי דאיכא כוית דאיסור כבדי אכילת פרס מן ההיתר ואז לוקין עליו ועוד אמר הר"ר יוסף דמיירי שפיר כבדי אכילת פרס ומ"מ לא לקי בטעמו ולא ממשו אע"ג דטעם כעיקר דאורייתא דמהיכא ידעינן דטעם כעיקר דאורייתא מגיעולי עובדי כוכבים דקאמר קרא תעבירו באש דמשמע הא אם לא תעבירו אסור ואין זה כי אם עשה בעלמא אבל לאו ליכא ולכך אין לוקין עליו וקשה לר"ת דנכ"מ נימא כיון דאהדריה קרא אהדריה לדוכתיה ^(ג) דלאו דנבילה ודחלז ודשאר איסורי דהכי אמרינן בצבורות (דף טו: ושם) גבי פסולי המוקדשין דכתביז תוצא ודכלת בשר ודרשין תוצא ולא גיזה ודכלת ולא לכנצין בשר ולא חלב וא"כ אגיזה ליכא רק לאו האב מכלל עשה כמו דגיעולי עובדי כוכבים ואפ"ה תניא בצבורות (סג) הגזוז והעובד בפסולי המוקדשים סופא את הארבעים אלא ע"כ היינו טעמא דלוקין משום דבקדשים תמיימם כתיב לא תעבוד ולא תגזו וכי הוממו ונפדו שרו דלא הם חולין גמורין וקאמר קרא תוצא ודרשין ולא גיזה וא"כ אהדר האיסור גיזה ללאו דלא תגזו ומשום הכי לקי ומשו"ה נמי בגיעולי עובדי כוכבים דאמר קרא תעבירו באש פירוש הכלים הבזועים מן הנבילה וחלב ושאר איסורין ואם לא תעבירו באש אסור תימא נמי דאהדרינהו לאיסורייהו קמא ללאו דנבילה וחלב ושאר איסורין ואשמעינן דפליטת איסור מכלי הוה אסור ולעולם בלאו עוד יש מיישצים זה ופירשתי פרק גיד הנשה אבל לא יכולמי להאריך כי נראה צעני שהוא גדול ביותר ולכן הורכמי לזכר אכן יסייעני מלכא דעלמא לכתוב קדירה בת יומא ויהיה לנו כחומה: **אָלַף** דרשב"ז **אמור קאמר וליה לא ב"ם** ^(א) וא"ת דרב דימי נמי נימא הכי דלא שנו קאמר דקאי אמתניתין ואימא דליה לא ס"ל וי"ל כיון דאשכחנא ר' יוחנן דאמר לא שנו אמתניתין כמו כן וחיזין לר' יוחנן דאמר בפירוש נותן טעם לפגם מותר ה"נ לרב דימי דאמר לא שנו ס"ל דנותן טעם לפגם מותר: **בבב"ב** **דאיכא מ"ד נותן טעם לפגם אסור**. ^(א)וא"ת מאי מיבעיא ליה הא רבי לעיל פרק אין מעמידין (דף נה:) תנא בזהרי משנה גלימה דנותן טעם לפגם דאסור גבי שמן של עובדי כוכבים אסור ומפרש טעמא בגמרא משום שזליפתן של כלים אוסרתן אע"ג דסתם כלים אינם בני יומן ולקמן בסוף פירקין (דף עה:) גבי וכולן נשתמשו ^(ב) בהן עד שלא יטביל דמוקי חד בזרייתא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור וי"ל שרואה למצוא תנא שאמר כן בזהדי ועוד וי"ל דה"ק מי איכא מ"ד נותן טעם לפגם אסור כי האי גוונא שאפילו היה האיסור בעין היה לפגם ולא דמי לשמן דלעיל דשמן אם היה איסור בעין היה לשבח כדפרישית לעיל: **וְאִידֶךָ** קדירה בת יומא נמי **אי אפשר דלא פגמה פורתא**. ולהכי יליף מיייה ר"מ לאסור פגם בעלמא משמע אבל לר"ש דשרי ס"ל דבת יומא לא פגמה כלל והא בזהא תליא מ"ד נותן טעם לפגם אסור סבך דקדירה בת יומא פגמה פורתא ומאן דשרי פגם סבך דלא פגמה כלל ותימה בפרק אלו עובדין (פסחים דף מד:) פליגי ר"ע ורבנן דר"ע יליף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים ורבנן ילפי ממשרת אבל לא מגיעולי עובדי כוכבים משום דגיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא דהא כל נותן טעם לפגם מותר והכא גבי גיעולי עובדי כוכבים אסרה רחמנא ורבי עקיבא סבך לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא אסור כדאמר הכא לרבי מאיר והכי קאמר התם ורבנן דחידוש הוא דכל נותן טעם לפגם בעלמא מותר ויש לומר דאין הכי נמי דרבנן דהתם סברי דכל נותן טעם לפגם אסור היכא שאם האיסור בעין היה לשבח דילפי לה מגיעולי עובדי כוכבים דפגם פורתא כדאמר התם והא דקאמר התם נותן טעם לפגם בעלמא מותר היינו פגם גמור שגם אם ^(ג) האיסור בעין הוא פגם דההוא פגם ליכא למילף לאסור מגיעולי עובדי כוכבים דפגמה פורתא דגיעולי עובדי כוכבים אם היה האיסור בעין היה לשבח והא דקאמר גיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא אע"ג דלא דמי האי פגם לפגם בעלמא דמותר כדפרישית מ"מ אי לאו דגלי קרא דגיעולי עובדי כוכבים אסור היה מותר מן הדין דמה לי אותו פגם מה לי פגם אחר ואפ"ה אסריה רחמנא וכיון דאסריה רחמנא ילפינן מיהא ^(ה) דכיונא זו דהיינו פגם שאם היה האיסור בעין היה לשבח וקסברי רבנן דפסחים כמתני' דאין מעמידין ושלשה מחלוקת בדבר דר"מ דשמעתין סבך כל נותן טעם לפגם אסור אפילו כשהוא פגום גס כשהאיסור בעין דיליף לה לגמרי מגיעולי עובדי כוכבים ומנבלה לא יליף אכן דהתיר משום דמוקי לה למעוטי סרוחה דמעיקרא כדקאמר ^(ו) ור"ש מתיר כל פגם אפי' כשהוא שזח כשהאיסור בעין כיון דהשתא לפגם הוא שרי דיליף לגמרי מנבילה ומגיעולי עובדי כוכבים לא יליף כלל דקסבר קדירה בת יומא שאסרה תורה לא פגמה פורתא ורבנן דפסחים דפליגי ארבי עקיבא סברי דדבר שהוא פגם כשהאיסור בעין שרי דילפינן לה מנבילה אבל פגם דהשתא שאין האיסור בעין עכשיו אמנם היה לשבח כשהאיסור בעין אסור דיליף לה מגיעולי עובדי כוכבים מקדירה בת יומא דפגמה פורתא וכן סוברת מתני' דאין מעמידין כרבנן כדפרישית ועי"ל דרבנן דרבי עקיבא דפסחים פרק אלו עובדין היינו ר"ש דשמעתין דשרי כל פגם כדפרישית והא דקאמר התם דקדירה בת יומא פגמה פורתא ולר"ש ז"ל על כרחק דלא פגמה כלל דאי פגמה א"כ ליחסר פגם כדמוכח דשמעתין וכדפרישית וי"ל דודאי גם ר"ש מודי דפגמה פורתא ומ"מ לא יליף מיייה לאסור פגם בעלמא כגון שאינה בת יומא דאיכא פגם רבה דפגם רבה מפגם פורתא דבת יומא לא ילפינן הכי סבירא ליה לר"ש ור"מ סבך דילפינן פגם רבה מפגם פורתא ואי כדפירש מעיקרא דפליגי בבת יומא אי פגמה אי לא זה אינו סברא דאם כן נחזי אכן ועוד יש להציא ראייה לזה דמודה רבי שמעון דקדירה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא כדפרישית דאי לא פגמה כלל לר"ש גיעולי ^(ז) דכתב רחמנא ל"ל פשיטא כיון דהוי לשבח דמיתסר דטעם הוי

מסורת הש"ס

- ↑ [בתוספות בצורות כג: ד"ה ואידך כו' אימא רבא],
- ↑ [לעיל לו: ושם נסמין],
- ↑ [פסחים מד: (ע"ש מיר
- ↑ [לקמן עה: ע"ש],
- ↑ [בצבורות כג: אימא דכתיב],
- ↑ [במדבר לא],
- ↑ [ז"ל שנשתמש],

תורה אור השלם

- ↑ לא תאכלו כל נבֿלה לגר אשר בשעריך תחננה ואכלה או מֿכר לנֿכרי בי עַם קְדוֹשׁ אֶתֶּה לִּי אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֵׁל גִּיד בְּחֶלֶב אֹמֶז: דברים יד כא

גליון הש"ס

גב' ור"ש ב"ם וכו'. עי' ערסין כה ע"צ תוד"ה ור"ש: תוס' ד"ה סביל וכו' וא"ת מה מיבעיא ליה. תמיהני הא אהרבה ממנו דשם ס"ל דדגש שרי ומותר דס"ל דנותן טעם לפגם מותר וע"כ החילוק משום דפגמו בעין עדיף או דשמן אסור בליריף חממות עכ"פ מדשרי דגש מוכח דנטלי"פ מותר ובמירושם הכי חלקו מסבירא דעטלי"פ בעין עדיף והוא מפורש ומומח כן מדגש ומה התחלה לקושייתם ועז"ג:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אריי וכו' (בעמוד ז') כגון שמבשל הזרוע ברוטב ומקלת האיל עמו ושאר: (ב) בא"ד ועי"ל דנקט הכי משום דמילתא בליל ותיבת דהיינו נמחק: (ג) בא"ד אהדריה לדוכתיה ללאו דנבילה: (ד) תוס' ד"ה ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר וכו' שגם אם היה האיסור בעין הוא לפגם: (ה) בא"ד יכיון דאסריה רחמנא ילפינן מיהא לאיסור פגם דהיינו: (ו) בא"ד סרוחה דמעיקרא כדקאמר בסוגיא ור"ש מתיר וכו' כשהיא לשבח וכו' פגם דהשתא כשאין: (ז) בא"ד גיעולי עובדי כוכבים דכתב רחמנא:

מוסף רש"י

קדירה בת יומא. שבישל בזה הנכרי זו חיוס (פסחים יח:) אבל בישל בזה אשתמול ככר הפיג בזה טעמו בלית לילה ושזו כשפלטנו תבשיל אחר אינו אלא לפגם (לקמן עו.). אי אפשר דלא פגמה פורתא. מטעם הכלי נפגמה הבליעה (פסחים יח:).